

РУСИН

ІНФОРМАЧНИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА
INFORMAČNÝ MESAČNÍK RUSÍNŮV SLOVENSKA

3 ОБСЯГУ

Путованя за хлібом	2
Русины в документарных філмах	4
Кошыцькый храм без дзвонів	7
Новотины не лем з домовины	8 – 9
Чом комплікуеме материнський язык	10 – 11

Брат Енді Варголы навщівив Меджілабірці

82-річний **Джон Варгола** ►, брат краля поп арту, віцепрезидент Варголовой надації (The Andy Warhol Foundation for the Visual Art) в Нью Йорку, закладатель Музея современного уменя Енді Варгола в Меджілабірцях (дале ММУЕВ) і чесный президент Сполочности Енді Варголы (СЕВ) в Меджілабірцях навщівив в днях од 8. до 11. 9. 2007 (по шестьох роках) Меджілабірці, і родне село родичів – Мікову. За 3 дні навщівы ся зышов з Міковчанами, приматором міста Меджілабірці, робітниками з ММУЕВ, як і зо жытелями Меджілаборець, де ведно споминали на його славного брата. Быв і на Богослужбі у містнім грекокатолицькым храмі. 10. септембра 2007 го славностні привитав на Містськым уряді приматор Меджілаборець Инж. Ладіслав Демко, котрый му передав красне оцініня - **чесного жытеля міста Меджілабірці**. Джон Варгола є чесным жытельом Меджілаборець уж од 1991 р., але тото оцініня му дотеперь особні не было передане. Потім ся Д. Варгола ведно з приматором міста, выконным президентом СЕВ Паед Др. М. Бицком ПгД., директорков ММУЕВ Др. В. Мадярова и куратором музея Мір. М. Цубьяком одобрав на пресбісиду, котра ся одбыла в просторах ММУЕВ. Делегацію спроваджав і цілу акцію конферовав председа РОС В. Противняк (про интересность близка родина Варголовых). Интерес новинарив бісидовати зо старшым братом Е. Варгола був великий а вопросам не было кінця–края. Д. Варгола бісидовав лем по русиньскы або по анґлицькы, што многих журналистів з Чеська і сусіднього Польска барз преквапило. Як сам повів, же в роднім языку довго не бісидовав. Надація Е. Варголы в Америці каждый рік приспівать ММУЕВ 15.000 аж 25.000 талярями, котры музей не може вживати на ход музея або платы людям, але лем на підпору вытварных програмів про молодежь.

руе в його роботі. Як то уж бывать меджі нашыма людьми - меджі Русинами, все сі знали порадити а нигда ся не операли лем на єдну сорту роботы. А Володя є єден з них. Дякую му і вшыткым Русинам, же на забывають на то, одкы суть і не суть горды Русины. Кедь єм закладав ММУЕВ, так тогды єм не подумав, же музей буде такый популярный. А є правда, же при тім музею бы не было плано заложыти іщі музей Русиньской культуры, зато, же то патрить ку собі як муж ку жені. Підпоровати музей є і в послідній волі мого брата а сполупраца з веджіньом музея є транспарентна і на великій уровни. Кедь ся ня дахто опросить, же ці мам дома образы мого брата, так каждому одповім, же не мам, зато же ся бою, жебы ня могли про них і забити. Але вам повім, же мам дома в трезорі одложены образы, котры мальовав Енді. Такый найціннішы є образ нашой мамы і родного села Мікова. Знам, же РОС підпорує і фестівал в Міковій, котрый є присвяченый мому братови. Барз собі того ціню а дякую вшыткым організаторам і вам Русинам. Исто душа мого брата ся з нами радує. Поздравую вшытких читателів Інфо Русина, вшытких Русинів і моїх родаків. Лем не забывайте свою ідентіту, бо лем она може вытваряти балзам на душі. А родный край то є коріня, котре жывить ціле дерево і поможе орієнтувати ся, як чоловік не знает, што дальше робити.

▲ На пресбісиді зліва коло Д. Варголы сидить М. Бицко, справа В. Мадярова, Л. Демко і В. Противняк.

О своїм братови повів: *Нигда єм му не завидів а фурт єм го підпоровав. Він робив 7 дні в тыждню а не знав што є то оддыхати. Одмаленка був понуреный до мальованя. По смерти нашого отця, кедь мав Енді 13 років, єм му быв отцьом я. Як малый хлопець быв барз добрый, мильый а каждый знав, же він є мамин наймильшы. Думали сьме, же з нього буде священик. Нигда бы єм не подумав, же буде такый славный. Музей ся мі барз любить а єм барз переक्вапены, кедь виджу по шестьох роках тоты позітывны зміны і такую велику кількість образів. В Пітсбургу є тыж музей мого брата, але можу з чістым сердцьом конштатовати, же тот в Меджілабірцях є о много красшы і квалітнішы. В Пітсбургу є по братови названый великий міст. Про наш Інфо Русин повів: Не хоче ся мі вірити, же на Словеньску суть на такій добрій уровни русиньска преса і русиньскы організації. Пан В. Противняк є муж моєй нетери а єм на нього гордый, же ся так інтензівні интересує нелем о музей але і о русинство. А ціла наша родина го велико підпо-*

ФЕДОР ВІЦОЛІЬКО СОВА З БАЮСОВА

Ведно з Джоном варголом Меджілабірці навщівив і його найстаршы сын Джефрі Варгола зо женов, котрый місто навщівив уж третіраз. Сыновец Е. Варголы нам повів: Словеньско є мій другый домов а барз добрі ся ту чую. Мімо того, же ту мате шумны Русинкы (усмів), ся мі любить приятельство і гостинность людей. Нихто ся тунигде не понаглять а люде мають сердце все отворене про того другого. Хоць Русины не мають державу (позн. ред. і Е. Варгол говорив все журналистам, же походить ниудкы) але мають свій родный ► с. 2

► с. 2 крайувыходных Карпатах, котры суть красшы як ціла Америка. Мого стрыка ем даколи поважовав за „чудака”, бо на повалі мав велику збірку тернасликів, вшелякы топанкы без пары ітд. але быв то велико добрый чоловік. Музей в Меджілабірцях є на барз высокої уровни а і впливать на мене атмосферов слободы, котра была все власна мойому стрыкови. Днеська ем достав од выконного президента Сполочности Е. Варголы Др. М. Бицка нетрадицный дарунок - самопаль з 1944 р. зато, же знать, же ем великым знательом історії, главні 2. світовой войны. Дякую, дарунок ня барз потишыв. Вшыткы надахны проекты од веджіня ММУ-

▲ Джефрі Варгола, сыновец Е. Варголы зо свойов женов.

ЕВ будеме надале підпоровати, бо інакшу дорогу бы мій стрыко наісто не хотів. Хотів бы ем, жебы ся

вшыткы люде на цілім світі мали рады і роздавали лем радость.

На пресбіді выступили і Паед Др.М. Бицко, котрый мімо іншого повів, же без фінанчної підпору Д. Варголы собі едукачне діятельство в музею не знають представити. Приматор міста Инж. Л. Демко высловив велику підпору в тім, же при ММУЕВ бы мав быти єднозначні і Музей русиньской культуры. В данім часі є то в штадію іднання, але вірить в позітивній выслідок, котрый ціле місто Меджілабірці очекує.

Про інтерес треба додати, же ММУЕВ выник 1. септембра 1991р. як першы на світі, котрый презентує творчость Е. Варголы. В сучасности в ним можете видіти 160 діл од кра-

ля попарту, але часть з них уж належыть приватным маїтелям. Музей т. р. приготовив 4 заграничны выставки (Ірьско, Польско, Чесько) а до кінца рока можуть прихыленці Е. Варголы видіти його творы іщі в Римі, Мілані і в Істамбулі. О Варголовы образы є барз великий інерес і по 20 роках од його смерти, о чім свідчить і факт, же в маю т. р. ся в ньюорьской аукції продав образ Зелена гаварія за **71,7 мільона талярів**, што є скоро 1,8 мільярд словенських корун. В день смерти Е. Варголы – 22. януара, як памятка на нього, ся вшыткы образы з ММУЕВ выношають вонка з выставной салы. З цільом дати Е. Варголови велику почливість.

-С Л-

Путованя за хлібом

Без роздумованя о ним го каждоденні їме. Видить ся нам обычайный, але без нього не знаме жыти. Єдным слово є незамінительный... хліб.

В середині септембра ем зачала путовати за хлібом. Не было то далеке путованя, стачіло остати

мали свою премеру. Од того часу собі уж свято без хлібового дня не знаме представити. З пропозиційов організовати Дні хліба пришла Инж. Анна Сасаракова а тоту ідею підприв і староста села Ян Железний, котрый з радостьов акцію і застрішыв.

▲ Знамый професіональний колетів ПУЛС з Пряшова быв у Хмельовій привитаний повнов салов людей.

дома і прияти понуку, котра была выголошена в сельскім розгласі в нашім русиньскім языку: В днях 15.-16. септембра будуть в нашім селі Дні хліба... Позваня продовжовало дале а я му такой з радостьов прикывла. Зато позывам і вас до Хмельовой, котра ся находить недалеко Бардійова, записаного до Списку світового дідичства УНЕСКО, конкретні на Дні хліба і фолклорне свято.

Русины мають свою богату культуру, фолклор, темперамент, традиції. Знамы суть своїм гостительством, што мож было видіти і в часі споминаной акції в Хмельовій. Тот выдарений вікенд належав хлібу – його приправі і коштованю а тыж фолклору. Акцію зорганізовало село в сполупраці з містным Клубом Русиньской оброды в Хмельовій і Вышньошарішкым освітнім центром в Бардійові. Ку ним ся придружыли Дні хліба, котры в 2005 р.

– Чом праві в тій добі преферовати хліб? – опросила ем ся пані Сасараковой.

– Хліб собі заслужыть нашу почливість, може собі ани не усвідомлюєме, же даколи ся хліб приправовав з великов одповідностьов і ласков. Была то тяжка робота дати на стіл готовый хліб. Днесь є нормалне кедь нам куплений хліб по трьох днях сплісніє тай го вышмариме. Даколи то так не было. Хліб собі утримав свій смак і пахоту по довгы дні. Нашым цільом было припомянати минулость і выбрати з ньой того добре, што бы сьме могли дале утримовати, бо то мать смысл і днесь, абы ся і на таке не забывало.

В Отченаші ся молиме: Хліб наш насущный даждь нам днес... Без той молитвы бы даколи газдыня не зачала зо жаднов роботов. Бабы ся звыкли і пред приправов хліба помолити а аж потім ся до ньой пус-

тили. Подобні то было і в суботу 15. септембра в салі КД в Хмельовій. Уж од 9.30 зачало приправовати хліб дакілько містных і гостючих жен. Они мали своїх призирателів, котры ся хотіли дачому приучити або лем так посмотріти на роботу, яку днесь уж дома не видять. Хлібик замісили з кваском, котрый ся приготовив допереду, як ся робило даколи. Напекли хліба шестоых сорт – білый, цілозерняный, цібульовый, оріховый... Не хыбило і коштованя і приправа традицных народных ідел – мачанкы, пірогів, шулянці з капустов і бандурками. Хліб пекли в старім млині у родины Припутеновых. Но з його коштованьом ся мусило почекати аж по посвячіню.

Програм продовжовав в неділю по обіді літургійов в хмельівскім Грекокатолицьскім храмі, де священник Петро Цалко пожегнав свіжо напечены хлібы. Службу Божу обогатив хор з Бардійова. Із церьви ішли люде через село, наперед жены, котры несли посвячены хлібы, староста села зо женов, за нима діти в кроях, гости і домашні з музиков братів Коларовых з Колачкава. Наслідовало однесіня хлібів до культурного дому, де были покраяны і при фолклорнім святі розданы людам. В салі нас з музиков і співом привитали Коларовці (знамы і за границями). Словом домашніх і гостей привитав староста Ян Железний. Ку цінным гостям патрив Славко Орос – председа Русиньской народной рады у Войводині в Сербії, посланець ПСК за бардійовський окрес МУДр. Андрій Гаврила і староста польского Гладышова Ян Мігальяк, але і старостове околітых сел.

Недільне свято модервала Маріяна Железна, котра обогатила програм своїм співом і наконець славности і любозвучным голосом заспівала співанку, котра учасників хопила за сердце, многым ся по

твари скотуляли і слызы. На зачатку програму публіку розглякали діти з Довома соціальных служб Дуга з Бардійова з Дождінками. Не лем домашні могли потиштыти ся успішными выступлінями своїх дітей з ОШ, а тыж послухати дівочьку групу Криниченька з музичным допроводом Мїр. Івана Сидора. Зо сусіднього Бехерова пришли заспівати Марька і Патрік Шуркаловы, котры од дітинста співають на вшеляких акціях і котрых музиков спроваджать їх отець Павел. Выступив і колектів з дружнього польского села Гладышов.

Но тягачом програму было выступліню Пулс-у з Пряшова, котрого аппавзом привитав заповнений КД. Їх професіональний програм треба видіти і чути, чоловік ся мусить стати неодділнов частьов вытвореной атмосфери. По концерті ем заставила при співачці Анні Барновой і ем ся опросила, же што ю заинтересовало на Днях хліба.

– Же дахто пришов з таков краснов ідейов ославити хліб – основа нашого жывота і бытя – одповіла солистка Пулс-у.

– Котрый раз сьте на Словеньску? – звідала ем ся Славка Ороса зо Сербії.

– Першыраз ем быв перед 18 роками а одтогды ся то не дасть ани пороховати. Маме ту вельо добрых приятелів, то суть уж скоро родинны контакты. Є то штосі близке, што мать душу і сердце. Все ся тішу, кедь приду на Словеньско – одповіть гость з Войводини.

Кедь хочете зажыти оправдиву русиньску атмосферу, окоштовати свіжый хрумкавый хліб і іншы народны доброты, о рік пуйте не лем за хлібом до Хмельовой. Привитає вас традично – хлібом і сольов... і фолклором.

Яна Юрїчкова, Хмельова
Фото Л. Романа

18. септембра 2007 приготовило Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска (ЗІРС) в Братіславі, в просторах Галерія Андрій Смоляк, дальшу часть проєкту Стрітнута в галерії, реалізованою за підпоры МК СР. І тепер была акція присвячена главні молодій генерації. Братіславскы Русины меджі собов привитали двоох музикантів – Маріяна Чековського, знамого меджі приятниками модерной музыки і Андрія Кандрача, котрого познають главні любителі фолклору. Обидвома музиканты репрезентували вітазньй Пряшівський край в недавнім конкурзнім проґрамі Супер край на образоваках СТВ. Акція, котру модерувала молода Снинчанка Івана Лемпельова, ся одбывала в барз приємній і веселій атмосфері.

М. Чековський, родак з Гуменного, ся вызнав зо свого одношіня ку краю, де ся народив і виростав в музикантській родині. Споминав на Меджілабірці, де ходив на вакації ку своїй бабі і дідови, на Данову, де переживав літо в таборі, в котрім був справцьом його дідо. В Меджілабірцях єден рік штудовав на гімназії. З русиньскым языком

▲ Маріян Чековський, Івана Лемпельова і Андрій Кандрач.

не мать абсолютні жадный проблем, докінця го рад обогачує о новы выразы. Хоць походив вшелякы штаты світа, все ся барз рад вертат на выход, де находить іншпірацію до дальшой работы. „Быв ем в Америці, але ей найкрасшый кут Каліфорнію ем не навщивив. Но быв ем у Вышній Писаній а кілька людей там іщі не было? – додавать Ма-

ріян з йому призначным красным сміхом.

А. Кандрач виростав в Красній Луці, в родині люблячой фолклорну музыку. Ку русиньскому языку ся достав аж при штудіях на Пряшівській універзиті. „Хлопці ня на інтернаті пересвідчили, же жылот без русиньского языка є худобнішый а ани ем собі не подумав, же з ним спою професіоналну каре-

ру” – заспоминав на свої першы контакты з Русинами Андрій. Як музикант і співак русиньскых співанок, но і як музичный редактор і модератор русиньского высыланя Радія Патрія, НЕВ Словеньского розгласу, быв не раз за границями. Зышов ся з Русинами, котры утримують свій язык, культуру і суть на свій род пышны. В Америці натрафив на фотбал, в котрім проти собі грали Русины з Литмановой проти звышку Словеньска. В Румуньску награвав репортаж о дотеперь незнамых Русинах в містечку Переґу Марє (Великий Переґ).

Обое музиканты бы рады в будучности виділи выступовати на сцені веце молодых умелців, котры співають по русиньскы нелем фолклорны, але главні модерни співанкы близкы молодій генерації. Хоць першы крокы ся уж роблять, наприклад на фестивалі РУСПОП у Свиднику, интересных проєктів і пропозицій, котрым бы знали професіоналні помочі, не є нігда дость.

В завершалній части діскузії ся аналізували і актуалны проблемы споены з русиньскым высыланьом в Словеньскім розгласі.

Беата Липіньска, Братіслава

Сниньскы Русины меджі кошыцькыма

У послідню августову неділю ся в Културно–сполоченьскім центрі ЮЖАН в Кошыцях зышли вшыткы, котры люблять русиньський фолклор. Цільом Містной організації РОС в Кошыцях в рамках проєкту Дні русиньскых традицій было представити

Кошычанам фолклор розмаїтых русиньскых регіонів. Співали, грали і танцювали нам уж хлопці з Ольшавіці, Чірча, А. Порачова з Пряшова (родачка з Кыйова), Барвінок з Камюнкы, але і гармонікари зо Старой Любовні. Выслухали сьме і прекрасны колядки співаків з Няґова і Снины. Послідня акція мала дати можность представити ся в Кошыцях фолклорній групі ДУГА зо Снины на концерті з назвов Кедь собі заспівам. Група выступила з віночком співанок із сниньского регіону, але великий успіх мали главні пісні, котры познать векшына Русинів – хоць жыють в будьякій области Словакії. За красный спів ся публіка одвдячила великым аплавром і сполочным співом із выступляючіма. Концерт обогатила своїм співом і русиньскым поетічным словом русиньска писателька Марія Ґрова.

Фото Мірям Біцковой
–мб–

Дар з Конта Орінч про Хмельову

Село Хмельова в заступліню його старосты Яна Железного на закладі выпрацьованой жадости на підпору проєкту Новый центр села Хмельова – красшый жылот на селі з грантового програму Шаньца про ваш регіон, з конта Орінч н. ф. здобыла 50 000.– Ск, як єдна зо штирьох жадателів в рамках Пряшівского краю. Фінанції суть на дитське гриско і лавочки до центра села. А же то не была марна жадость старосты, свідчить і перша реакція дітей, котры наконець вакацій оцінили новы шпортовы забавкы в селі. А за тото патрять велика вдяка конту Орінч н. ф. за тот дар, котрый хосенно дотворює хмельівський центр села на оддыхованя, сполоченьскы активності і розмаїты gry дітей, што істо притягне до села і туристів.

Ян Железньй, староста Хмельовой

Patria
Slovenský rozhlas 5

Русинський програм

9. 10. 2007 – 31. 10. 2007

9. 10. 2007 – понеділок

10.00 - 11.00 Радіомагазин - репріза

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

11. 10. 2007 – четверь

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

13. 10. 2007 – субота

8.00 - 10.00 Радіо молодых. Приповідка

Я. Навратіл: Наморник

Капко Дірка

10.00 - 12.00 Музичны поздравы

14. 10. 2007 – неділя

6.00 - 7.15 Літургія ГКЦ Убля

7.15 - 7.45 Подобы жывота. Я. Магура

7.45 - 9.00 Радіомагазин

9.00 - 9.45 Село грать, співать

і думу думать

9.45 - 12.00 Музичны поздравы

15. 10. 2007 – понеділок

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

17. 10. 2007 – середа

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

19. 10. 2007 – пятниця

10.00 - 10.30 Подобы жывота, репріза

10.30 - 11.00 З розгласовой фонотеки

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

23. 10. 2007 – вівторок

10.00 - 11.00 Радіомагазин репріза

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

25. 10. 2007 – четверь

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

27. 10. 2007 – субота

8.00 - 10.00 Радіо молодых.

Приповідка. М. Лацова:

Мартін і розмарія репр.

10.00 - 12.00 Музичны поздравы

28. 10. 2007 – неділя

6.00 - 6.45 Село грать, співать і думу

думать, репр.

6.45 - 7.15 Гітпарада русинських співанок

7.15 - 7.45 Літ. Рел.: В. Бенко–

Петровай – Утік з раю, 5

7.45 - 9.00 Радіомагазин

9.00 - 9.45 Бісіда кумів

9.45 - 12.00 Музичны поздравы

29. 10. 2007 – понеділок

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

31. 10. 2007 – середа

11.00 - 11.30 Радіоновини

11.30 - 12.00 Музика народности

Телефоны: русинська редакція,

Кошыці: 055 7287426,

факс: 055 6226139, продукція:

055 6822945

Русины у філмовім документі

Здружіння інтелігенції Русинів Словеньска в сполупраці з Restaurant & Cocktail bar Delfin (Ružová dolina č. 18, v lokalite medzi Business Centrom na Prievozskej ulici a trhoviskom Miletičova) про вас приготувало на 19. октобра (од 16.45) часть проєкту **Русины у філмовім документі**.

У першій части вечера участници увидять філм польского режисера Кріштофа Кріжановкего **Анді або Андрій**, дале буде наслідувати філм Марка Шкопа овінчений окремым uznаньом пороты і Цінов учасників Карловарьского фестивалу – **Іншы світы – Маде ін Шаріш**, а перед бісидов з авторами філмів піде філм (абсолютный) Петра Керекеса **Ладомірскы морітаты і легенды**. Тот філм притяг на многих філмовых фестивалах Ціна філмовых новинарів – Етнофілм Чадца

1998, Велька ціна – Академія філм Оломовц 1999, Гранд Прікс і Ціна сполочности Кодак про найліпшыи філм – Ачко Братіслава 1999, Найліпшыи документарный філм – Mediawave Győr 1999, Стріберный люч в категорії Артефакты – Арт філм Тренчаньскы Тепліці 1999, Стріберна гобіца і Ціна Екуменічной пороты – МФ документарных і анімованых філмів в Липску.

Участь на акції приобіцали режисеры К. Крижановскі, М. Шкоп і П. Керекес.

По павзі, в другій части вечера учаницы увидять філмы **Ой, Старина...** і **Став** (Кросно) Боріса Вороняка, **Фаребны камінкы Ю. Якубіска а наконець філм Якуб** од авторкы Яны Шевчіковой. Тот документ є присвяченый румуньскым Русинам переселеным до чеського пограніча по 2. світовій войні. Далшы части проєкту **Русины у філмовім документі** будуть в Снині, Гуменнім і в Пряшові.

ЗДРУЖІНЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА
ZDRUŽENIE INTELIGENCIE RUSÍNOV SLOVENSKA

www.rusyn.sk

VÁS POZÝVA NA PREMIETANIE SPOJENÉ S BESEDOU

RUSÍNI VO FILMOVOM DOKUMENTE

19. októbra 2007 o 16:45

reštaurácia Delfín, Ružová dolina č.18, Bratislava

PREMIETANÉ FILMY:

Andy či Andrij (Krzysztof Krzyzanowski)

Iné svety (Marko Škop)

Ladomírské morytáty a legendy (Peter Kerekes)

a iné ...

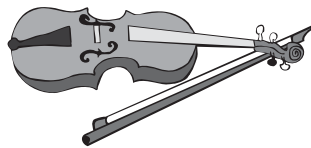
HOSTIA:

Marko Škop, Peter Kerekes, Krzysztof Krzyzanowski

Podujatie sa uskutoční s podporou MK SR - program Kultúra národnostných menšín 2007

Гітпарада

русинських народных співанок

Дальше **44. коло гітпарады русинських народных співанок** можете послухати в неділя **28. октобра 2007 (6.45 - 7.15 г)** а репрізу в пятницю **2. новембра 2007 (10.30 - 11.00 г)** самособов на штації Радія Патрія.

43. коло гітпарады русинських народных співанок принесло такы конкурзны співанкы:

1. Мілан Щігулинський і Ян Манько зо Шамброна – Під Шамброном стоїт млин...

2. Співацьке дуо Михал Лабик і Томаш Бабяк зо Свидника – Ей, уж єм ся оженив...

3. Анна Бондрова і Марія Галадейова з Якубян – Ах, боже, пребоже, як мя муж биє...

4. Фолклорный колектив Стебничанка зо Стебника – Што шы стало...

Новотины:

5. Народна музика Пайташ з Нью Йорку – США (вінок співанок Кумове)

6. Фолклорный колектив Пыхончанка з Пыхонь – Ей, гой, не знам што робити...

Вашы голосы про три із шестьох співанок посылайте e-mailom на адресу: **kandrac@rozhlas.sk** а не забудьте на гесло – Шьпівам собі, шьпівам... На єдного щасливця чекать найновше **ЦД Марії Мачошковой і Анны Порачовой Чорны очі, як терен...** Потышыть нас і одповідь на опрос: Што є **КОСТУРА?**

З нагоды 440 років естования села Збой, ся там одбыли 22. септембра 2007 ославы з богатим культурным програмом.

Збой ся находить в лоні красной карпатской природы, під Буківськыма верьхами, котрой катастер є в народнім парку Полонины і граничить на севері з Польском, на юго-выході з Українов. В селі была і культурна памятка – деревяна церьков св. Николая з 1706 року, котра была в 60–ых роках перевезена до сканзену Бардїйовских Купелів. Церьковка є поважована за єдну з найкрасшых памяток в северovýchодных Карпатах. В половині 80–ых років ся скінчіло выбудованя культурного дому і сельского уряду. В будові є пошта, книжниця і далшы службы – голіцтво–кадерництво, склярство, пожычовня кухиных ґрат і інше. Жытелі мають по руці обходы, стравованя. Роботу їм давать Лісогосподарський штатный подник Уліч, котрый мать в селі зряджений госпо-

Село Збой ославило 440 років

1567 - 2007

440

Z B O J

дарський двір а є ту і Лісна справа, Гранична поліція і Православный фарський уряд. Їх планом до будучности є розвой малого і середнього подниканя на многы сферы розвоя села.

В Збою ся у 1764 р. народив выznamный правник, філософ і педагоґ Петро Лодій, котрый умер 11. 6. 1829 в Петрограді. Його памятку собі учасници юбілею села уцтили минутох тиха.

Ославы села отворив староста Ян Хома, котрый у своїм выступліню розповів о історії села. Потім свято продовжовало богатим культурным програмом домашніх і гостів, де не хыбила Марія Чокинова, котра была в ролі співачкы і модераторкы юбілейного свята у Збою. ФГ ДУКАТ зо Снины, гуменський ХЕМ-ЛОН, СГ з Уліч Кривого, ДУГА зо Снины, СГ ОРЯБИНА, гуморіста Йожко Йожка і іншы ся постарали о добру забаву людей, котрым доброжычів і сонячний день. На красній акції ся поділяла і РОС в рамках проекту Дні русиньских традицій.

А. Ковачова

З гордостьов і радостьов можу высловити думку а уж і пересвідчіня, же русиньський рух в Братіславі мать будучность. Тым найліпшым доказом є стріча молодых Русинів в Братіславі на Партизанській лучці 6-го октобра 2007, на котру пришло выше 50 штудентів і молодых людей. Я в Братіславі од 2003-го року а моя сестра Янка од 2004-го року. Сьме далеко з дому, од родного краю, але не забываєме на то, одкаль і хто сьме. Мы, Русины із Снины. Быти Русином, то значить мати даякы атрібуты, котры говорять за нас і котры нам приносять даякы выгоды, опроти другим. Маме можность презентувати свою ідентічность, бо днешній світ не чекать тых, што „стоять в шорі”, але тых, што докажуть презентувати, указати свое „я” і мають одвагу выступити з того шору. Мы, Русины, маме што указати, понукнути Братіславі, Словенську і світу – наш материньський язык, традиції, темперамент, скромность, лагодну, розважну натуру, працовитость і т.д.

То, же сьме з Янков сполоченьскы, то нас привело до організації Здружіння інтелігенції Русинів Словенська (ЗІРС), котрого председом є наш вызначный родак доц. МУДр. Михал Штеньо, авторіта сама о собі. Но в русиньскім руху в Братіславі нам хыбили мо-

Молоды Русины в Братіславі

лоды Русины, котры бы брали участь в різних активітах нашой організації. Я сам знав о пару молодых людях, але не было силы, котра бы з нас зробила комуніту. Ту нам пришла пропозиція пана Липіньского, зорганізувати стрічу молодых Русинів. А так сьме з Янков глядали контакты на знамых і незнамых, камаратів і їх камаратів. Выслідком было то, же наше позваня на Партизанську луку прияло 50 молодых Русинів із вшыткых русиньских окресів: Старолюбовняньского, Свидницького, Бардїйовского, Меджілабірського, Стрпковського, Сниньского і далшых.

Матеріально акцію підпорило ЗІРС, за што сердечно дякуєме, приговорив ся на ній председа ЗІРС-у п. Штеньо. Была то красна акція, мила стріча, котра сповнила свій ціль і котра потвердила, же нас, Русинів, є дость і зато мать змысел стрічати ся, бісідувати по свойому, припомянати собі нашы традиції. Опікали сьме кобаску, шпортовали, співали, але головно бісідували сьме, бо праві в бісіді видно болі нашого народа. Часто ся ставать, же мімо свого села або міста уж многы нашы люди не бісідують по свойому, але лем по словеньскы або по шарішскы, даколи так бісідують і зо знамыма Русинами. І таким способом страчають свою ідентіту. Як собі чоловік не честує сам себе, ані другы го не будуть честувати. Каждый мать свое родиско, місто, де выріс, де мать свое коріня – мать што розвивати і презентувати! Зато нас потішыла участь на стрічі, бо молоды Русины проявили інтерес о свое, народне. Наконєць давам на знамость адресы, де о Русинах найдете актуалны інформації: www.rusyn.sk – rusyn@centrum.sk.

Як прийдете до Братіславы, озвийте ся, придьте меджі нас до ЗІРС-у, бо меджі своїма все сьте як дома.

Осуф Бадіда

► 28. септемб-
ра т. р. ославив
свої девятьдеся-
ты народенины
Андрій Латта.
Народив ся в
Пчолинім. Назы-
вають го народ-
ным учітельом.
Учів пыхоньских і

ублянських дітей, але і в Новім Місті, де ко-
лись была руська школа. Робив на Рефераті
українських школ в Братіславі, на Крайсім на-
роднім выборі в Пряшові, 22 років був дірек-
тором високошкольського інтернату в Пряшові
і вихователем в інтернатах середніх прашів-
ских школ.

► 1. 10. 1970
– народив ся
в Габурі **Паед
Др. Владімір
Тарча**, педагог,
культурный ді-
ятель, ведучій
меджілабірського
фолклорного ко-

лективу Камяна, з котрым выступив на многих
сценах дома і за границями. Жыє і творить в
Меджілабірцях.

► 5. 10. 1844
– народив ся в
Мартінці на Під-
карпатю **Євгеній
Фенцик**, свяще-
ник, культурный
діятель, ученый
слависта, поет
писатель, драма-

тург, редактор літературного часопису Листок
(1885–1903), автор учебників про русиньскы
школы. Умер 5. 12. 1903.

► 12. 10. 1952
– народив ся в
Гуменнім **Михал
Бицко**, педагог,
вытварный уме-
лец і критік вы-
тварного уменя,
еден із главных
закладателів
Сплочности

Енді Варгола (1990) і Музею модерного уменя
Енді Варгола в Меджілабірцях (1. 9. 1991). Є
автором і красных русиньских співанок, котры

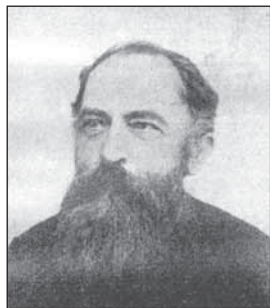
Календарь визначных русиньских діятелів

часто слухаме в русиньскім высиланю. Жыє і
творить в Меджілабірцях.

► 13. 10. 1892
– народив ся у
Великих Лучках
на Підкарпатю
Штефан Фенцик,
священик, педа-
гог, новинарь, по-
літичний діятель,
професор теоло-
гії Ужгородьской

духовной семінарії, автор мелодії гімнічної
співанкы підкарпатських Русинів (1919), вы-
дав 2 зборники Песни Подкарпатских Руси-
нов (1921–1923), од 1929 р. був проректором
Ужгородьской семінарії.

► 16. 10. 1837
– народив ся в
Плоскім на Під-
карпатю **Алек-
сандер Митрак**,
священик, поет,
публіциста, етно-
граф, фолкло-
риста, лінгвіста.
Зоставив і выдав

Русско–мадярскій словарь (1881) з доповні-
ньом русиньских слов.

► 16. 10. 1886 – народив ся **Доц. Др. Ге-
оргій Геровскій**, языкознаватель, діалектолог,
педагог, історік і етнограф. Умер 5. 2. 1959 в
Пряшові.

► 16. 10. 1785 – народив ся в Благовцях
Михаїл Манковіч, русиньскій маляр, од
1813 був офіціалным церковным малярюм,
автор образів і в Грекокатолицькім катедрал-
нім храмі св. Яна Хрестителя в Пряшові. Ма-
льовав церкви в Ужгородьскій, Берегівскій і
Земплінскій жулах, його малярське діло най-
деме в церквах у Снакові, Радвани н/Л, Ча-
балівцях, Біловежі, Фулянци, Нягові і ін. Умер
21. 10. 1853 в Ужгороді.

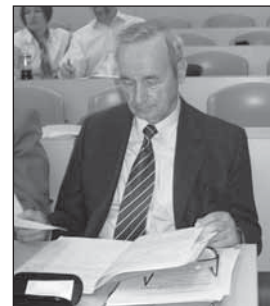
► 16. 10. 1921 – народив ся в Пінковцях
Проф. Штефан Гапак, високошкольскій
вытварный педагог, графік, маляр. Умер 23.
3. 1997 в Пряшові.

► 23. 10. 1933 – народив ся в Прикрій
Доц. Михал Блыха, к. н., педагог і публі-
циста, од 1959 р. учів на ПФ УПІШ в Пря-
шові, де був продеканом (1981–1984), його
основны научны работы: Географічны на-
звы Ондавской і Топлянської долин (1975),
Характерістика выходословеньских прізвіск
(1954), Методіка выскуму власных мен
(1985) і ін. Учів і на універзітах в Новім саді
і Софії.

► 23. 10. 1927
– народив ся у
Вышнім Орлику
на Свидничіні
**Інж. Дімітрій
Крішко**, высо-
кошкольскій пе-
дагог, культурный
діятель, ативный
організатор кул-

турного жывота Русинів у Пряшові, дописо-
ватель русиньской пресы. Жыє і творить у
Пряшові.

► 28. 10. 1936
– народив ся
у Стаціні **Доц.
ПгДр. Василь
Ябур** к. н., вы-
сокошкольскій
педагог, еден з
творителів і кодї-
фікаторів русинь-
ского літератур-

ного языка на Словеньску, другый ведучій
Інстітуту русиньского языка і культуры при
Русиньскій оброді в Пряшові, був доцентом
русиньского языка Інстітуту народностных
штудій і чуждих языків Пряшівской універзіты.
Жыє у Кошыцях.

► 30. 10. 1948
– народив ся в
Камюнци **Мико-
лай Коневал**,
культурный ді-
ятель, фолкло-
риста і народный
поет. Активно по-
магать в розвою
ФК Барвінок в Ка-

мюнци, зберать народный фолклор і традиції
Русинів в Камюнци.

*Выпрацьовала
А. Кузьмакова*

На сміх

– Познаш того Василя Сливку?
– Познам. А што?
– Перед двадцятьома роками
мав єдны мізерны гачі. А
днесь уж мать тісячі...
– До перуна, а нашто му тівко
гач?

– Кілько вас робить на тій ставбі?
– З майстром десятеро.
– А без майстра?
– Ани єден.

Муж зо села був служобні в Кошыцях.
Як ся вернув домів, бісідую камаратам в
корчмі:

– Бывав єм в готелі. Але то вам був
готел! Старчіло стиснути гомбічку
а гнедь пришла шумна молода
панічка опросити ся на желаня
гостя.
– Ты шаленяку, – гварять хлопи, – чом єсь
тоту гомбічку не приніс домів?!

Православный храм в Кошыцах будет без дзвонів

В субботу, 29. сентября 2007 про православных вірників в Кошыцах было велике свято. Веце як 10 років чекали на тот день, кедь ся могли стрітнути при своїм іщі недо-

выдане, але церков будет без дзвонів. Так православны віруючі ся мусили покорити і зачали будувати церков без дзвониці. Мы, што сьме выростали на селі, знаме яке ве-

▲ Погляд на святочный акт православных віруючих в Кошыцах.

будованім храмі Успенія Пресвятой Богородиці. Уж в 1996 р. православна церков купила фундуш на выбудованя храму і Патріярха московский і цілої Руси, Його святость Алексій II. посвятил закладный камінь. Но потім настали великы проблемы. Люде в околиці з панелаків зачали протестувати, же їх буде глагол дзвонів рушыти. Довго ся чекало на тот час, аж бывший староста містської части Старе місто пан Сулі суглаив з тым, же ставебне поволіня може быти

лике значіня мали дзвоны в наших церквах. Три раз за день нас голос дзвонів призывав на молитвы, дзвоны дзвонили за помершыма і выпроваджали їх на послідній дорозі до гробу або кедь ся перед великов бурьов обявили чорны хмары, кедь у селі горіло і при других подіях было чути голос дзвонів. У Кошыцах ся мусиме успокоїти з таков сітуаційов, яка є. Найглавнішы ставебны роботы на храмі суть зроблены, добудованя храму ся планує до кінця будучого року.

За красной сонячної хвілі ся на святі зышло много віруючих не лем з Кошыць але і з оддаленых православных парохій. На святочной акції був осадженный закладный камінь і посвячены фундаменты храму. Святу літургію і цілый церковный обряд служыв Блаженішыи владыка Христофор, архієпіскоп пражский, митрополіта Чеських країн і Словеньска із призваныма заграничныма і домашніма епіскопами і архієпіскопами. При святей літургії прекрасно співав по старославянськы містный православный хор під діриваньом Мґр. Славкы Рудачковой, ПґД.

На тім церковнім святі была іщі една вызначна подія. Делеґація руськой православной церкви принесла до Кошыць Чудотворну ікону Пресвятой Богородиці, котру віруючі сохранили іщі з тых часів, кедь недоброжычливці і неприятелі православія од южных границь Руська в давных часах хотіли овладіти руськы землі і при нищію православных храмів і монастырїв до той іконы стріляли. Добры руськы люде ікону передавали з поколіня на поколіня і в недавных часах ей дали православній церкви. Перед тов іконов стояли великы шоры людеи, котры ю хотіли видіти і помолити ся перед ньов.

Ціла літургія при нововыбудованім храмі, за прекрасного співу церковного хору і участи найвысшых церковных представителів, як і множества людеи потвердили, же православна церков у Кошыцах є рівноправна з другыма церквами.

По святей літургії вшыткы заграничны і домашні церковны представителі перешли до Мигальовець, де в неділю, 30. сентября 2007, было высвячіня нового епіскупа мигальівской православной епархії.

Іван Фріцькый, Кошыці

Вышов новый АРТОС

Артос – часопис Общества св. Іоана Крестителя выходять 4 раз до рока. В першій половині октобра вышло послідне то-

горічне чісло – четверте. Його обсяг на 35 сторонах є розмаїтый і интересный. На зачатку ся ку читателям пригварять парох з Радвани над Лабірцьом о. Марош Прейса, котрый своє слово заміряв на свято **Покров Пресвятыя Богородиці. Якы суть учінкы маґії...** то є высвітліня автора статі о. Марека Сметанкы, котрый одповідать на вопрос, чом церков не схвалює ритуалы і як ся такого допущае, што постигне нелем нас, але і нашу родину і будучі генерації. **Слова, на котры не забывам...** – авторка статі приближує читателям силу слов Ісуса Христа і його поміч, коли чоловік упаде до хвороты ці дакой іншой скушкы. **Маріянськы догмы...** найдеме ту высвітліня

другой маріянськой доґмы, котру церков дефінувала як „Марія є все Діва...”

Малый вход – ту найдеме высвітліня, што св. Служба Божа в собі скривать велике чісло сімболів і образных знамен, які мають в собі много духовных тайн. Єдна з них є і малый вход. **Анатема** – то є церковне проклятя, котре в минулости было звязане з каждов богослужбов книгв. **Суперстар в наших храмах** – актуална тема, яка нас приближыть ку тому, же і в наших церквах даколи хочеме быти як Суперстар... **Любов ку неприятелям...** што в днешній добі ся дасть ту досягнути, як найти спосіб, як то фунґує ...

Далше в Артосі ся дочітате: Кто был апостол Матвей і коли є

його свято. **3 активіт Общества св. Іоана Крестителя**, Світовий конгрес Русинів в Румунії, Дні русиньскых традицій в Камюнци, Меджінародный конгрес о русиньскім языку в Польщі і д.

З далшых тем:

- прикладом духовной формації чоловіка є і писаня ікон
- як і чом був установленый Рождественный піст
- пригода на задуманя "Шкодлива самолюбв"
- рубрика Місіонарик
- літній табір в Дановій
- календарь свят од октобра до децембра 2007 за обома стилями, котрым ся завершує третій річник часопису АРТОС під чіплом 4.

Томаш Михал Бабяк

Новотини

не лем з домовины

ЧУМ з БАҒЕРА як золотий клинець на Лемківській Ватрі

На кінець першого фетівалового дня в Ждїні, о 3 годині вночі ся представила популярна театрално-музична група Чум з Баґера зо Свидника. 9 членый біґ-бенд на челі з його лідром Осифом Кеселицьом мав на Лемківской ватрі великий успіх. Мімо автентичных співанок як Стара баба, Голова, Русинське реґіте або Руснак загра-

▲ Група Чум з Баґера (горі) а долов їх прихыленці на недавній Лемківській ватрі в польській Ждїні.

ли публиці і много світовых гітів. SHOW-ROCK and SHOCK, пародія, забава, фіґлі, віртуална композиція і много іншого допроваджаного великим аплавром належало нашым русинським рокерам. Як повіли організаторы фетівалу: „тото сьме ту іщі не мали. Тоту контроверзну групу мож лем ненавидіти або міцно любити”. Не кождому ся виступліня любило і не кождый то порозумів. Але так як люде суть різны, так не кождому ся любить тот самый жанерь музыки. По концерті велике множество новинарів уж чекало на лідра капелы абы ся дізнали штось веце о групі. А іщі на другый день ся бісидувало о їх виступліню. Много участників ся організаторів звідовало, де мож купити ЦД Чум з Баґера.

—ал—

Выстава образів блажовского родака В. Семанчіка

Веце як два місяці была в Містськїм музею і ґалерії у В. Шарішу выставка образів маляря Владіміра Семанчіка, родака з Блажова. Він по выселіню зо села (на місці Блажова vznikло веєнське пасмо Яворина)

одышов зо свойов родинов жыти на Україну, де творив, але на свое родне село ніґда не забывав. Говорить о собі, же є гордый Русин а ку русинськїй народности ся голосив і на Україні. Села ніт, але сьме ту мы, Блажовчане. Хоць сьме розпорошены по цілім сві-

▲ Маляр В. Семанчік перед своїма ділами на выставі.

ті, на свою домовину не можеме ніґда забути. Мій великий сон было зробити презентацію моїх образів на выходнім Словеньску, бо в моїх образах Блажов фурт жыє, як і в моім сердцу. В. Семанчік найвеце вживать техніку акрїлу з олійом або сухы пастелы. Нетрадічнов техніков намальовав образ жены, до котрого з умелой гмоты вымоделовав блажовскый крой. Тот образ мав на выставці великий успіх а мали о нього інтерес і академічны малярї зо сусідніх штатів. Не хыбили на выставці образы з непорушенов природов Блажовской долины.

—л—

Литманівска путь на горі Звыр

8. септембра 2007 ся на литманівскїй горі Звыр одбыло традичне одпустове свято, котре ся одбывать каждорочні як споминаня на зявліня Пресвятой Богородиці. Выше 2 тїсяч людеи, многы посланці НР СР, функціонарі, старостове з близкых і далеких сел ся пришли поклонити Пречістїй Дїві Марії, котра ся перед 15 роками зявила двом дївчатам. Місце, де ся зявила Панінка Марія, ся находить в шумній природі, де была выбудована деревяна каплиця і деревяный алтанок. Теперь ся там будує на жадость Грекокатолицького фарьского уряду в Литмановій великий деревяный храм, котрый буде служыти як місце молитвы. По його докончіню, подля слов організаторів, то буде найвекшыи объект путовного місця на цілім Словеньску. Традичну одпустову грекокатолицьку літурґію по церьковнославянськы служыло девять священників, котры вшыткым вірникам звыразнили, же Мати Божа нам цілий живот

указує дорогу і роздавать свою любов. Литманівський одпуст наісто збогатив душы грекокатолицьких вірчючих.

—сл—

Дорога до екуменізму

4-го октобра т. р. было місто Пряшів европсков метрополійов екуменізму. Одбыв ся 3. річник сакралных співів пятох найвекшых церькви на Словеньску і жыдівской релігійной общіны. Главна ідея акції была зедньованя людей, проглыбьованя меджірелігійного діалогу і підпора толеранції. Главным організатором акції був президент обчаньского здружіння НАПС – наймолодшый автор цінных книжок Петро Солей з Меджілаборець, котрый в септембрі т. р. выдав свою пяту книжку на памятку трьох навців папы Римського Яна Павла другого на Словеньску.

—фл—

Обяв в кроніці

ТгЛіц. Атаназ Мандзак, мигалівський редемпторіста обявив в Кроніці Мигалівського монастыря на 442 ст. в Архіві редемпторістів в Мигалівцях цінный рукопис зо 16. августа 1942 р. Його автором є кронікар редемпторіста Ефрем Леополд Козелскі (1904–1975). Запис походить зо 16. августа 1942. На марго є руков написано: Вечір о 6. год. пришов Й. Е. Єпіскоп Гойдіч з діректором єпіскоп. канцеларії Кокінчаком. Вечір при евхаристії, на котрій був і єпіскоп, ся зышло много людей. На желаня єпіскупа пришли і новопохрещены Жыди з п. деканом. По евхаристії мав єпіскоп перед церьквов ку новопохрещеным дакілько оптімістичных слов. Рано служыв єпіскоп св. літургію у Сестер а по обіді одышов до Меджілаборець. Споминаний запис є барз цінным документарным, кронікарьскым свідительством о особнім поділі єпіскупа–мученика П. П. Гойдіча, ЧСВВ, благославленого на захрані Жыдів, але і о його одвазі і статочности верейні презентовати охрану Жыдів їх похрещіньом в Мигалівцях.

—кап—

Лабірчанка на ЦД

Лабірчанка співать на нашій сцені уж 14 років но аж тепер ся їй подарило выдати свою ЦД награвку Лаборець мій з 29 співанками. Красны співанкы поміг Лабірчанці пустити меджі людей шампусом пріматор міста Л. Демко і подникатель А. Чернега в послідній день августа в Евроготелі Лаборець. Лабірчанка мать у своїм репертоарі копу співанок од знамых русиньскых лабірських авторів (М. Германовой, Ш. Смолея, А. Галчаковой, І. Кіреша), котры чекають на далше ЦД. До 300 выступлїнь мать за собов успішна Лабірчанка, котра знать розвеселити людей і тіпичныма гуморныма сценками.

—сол—

Чабалівскы родаци ся зышли першыраз

Слызы радости пережывали Чабалівчане в першый септембровый день. Першу стрічу родаків зорганізовала самосправа села за помочі Вігорлатського освітнього центра в Гуменнім і з фінанчнов підпоров ПСК. Чабалівці пукали од копы людей (550), дакотры пришли з Чех і споза великой млакы. Богослужба, богатый культурный програм і довга ночна забава ся вшыткым любили і не чудо, же в тім хотять продо- жовати і в далшых роках.

Спрацовала АК

Дітвора і молодеж на тогорічных співах

▲ Найкрасшый момент про дітей – передаваня цін за красный спів.

В дітськім програмі тогорічного конурзу Співы мого роду (26. – 30. септембра 2007) ся представило на штирьох концертах – в Стаціні, Ублі, Улічу і в Меджілабірцях 34 дітей з 15 міст і сел. Лавреатков спомеджі вшытых дітей ся стала Тамара Богольова зо Свидника. Ціны РОС собі выспівали А. Костовчакова, М. Танчакова, П. Кухтанінова, З. Чопікова, К. Станкова і А. Мікулашкова. А ціну Інфо Русина достала М. Рыбовічова. Ани остатні співачкы і співаци не одышли на порожньо. Організаторы, пріматоры, старостове і іншы інштитуції щедро оцінили молодых співаків, з чого мали радость і іншпірацію до далшой роботы, до гляданя новых русиньскых співанок, абы з нима выступити на 8. річнику цісло- ловеньского конурзу Співы мого роду, на котрый ся вшыткы уж днешь тішыме.

—ак—

Фото Ю. Камера

▲ Лавреатці тогорічного дітського конурзу Тамарі Богольовій переда- вать ціну В. Противняк, председа РОС.

▼ А на розлукку іщі красна сполочна співанка...

Чом так комплікуєме материнський язык?!

Устав регіональних і народностных штудій Пряшівської універзити (дале УРНШ ПУ) зорганізовав 27.–28. септембра 2007 меджінародний научный семінар на тему **Языкова культура і языкова норма в русиньскім языку**. Семінар ся одбыває в учебні факулты за участі домашніх і заграничньх представителів русиньскых інституцій, котры ся заподівають русиньскым языком або з ним приходять систематічно до контакту у своїй роботі. Вшыткых притомных на семінарі привитає ПгДр. Марек Гавріла, научный тайомник УРНШ ПУ а семінар отворила ПгДр. Івета Ковалчікова, ПгД., проректорка ПУ про заграничньх контакты. Теоретічно уж сама назва темы семінара наповідала, же організаторам піде главні о культуру і норму нашого материньского языка. Но яка была його практика?..

На Словенську по словенськы?

Тото мі перше пришло на мисель, кедь на меджінароднім семінарі о русиньскім языку перший реферат з уст той найкомпетентнішої фахманкы на правила ці нормы нашого языка (так то до того часу вызерать) ПгДр. Анны Плішковой, ПгД., ведучой одділіня русиньского языка і культури УРНШ ПУ, зазвучав по словенськы. „То по якому читать?“ – опросила ся ня сусідка. Просто, тоты, што не розуміли по словенськы (учасники зо Сербії, Хорватська, Польска, України, Мадярська, Шкотська ці Канады) мали смолу. Не дознали ся факты о історії русиньского языка на Словенську од його кодифікації з 1995 року, о роботі і контактах УРНШ ПУ, як і о його планах і перспектівах – розшырити педагогічне діятельство і на іншы области русиньской культури і освіти. Тоты русиньскы представителі, котры там были зо Словенська, свою недавну языкову історію знають, але заграничньх учасниці, котры бы ся могли штось дознати а може і поучіти, ся нич не дознали. Та який смисел мав потім сповнити споминаний реферат, котрый

▲ Реферуючі на семінарі, зліва – Мгр. А. Блыхова, Проф. ПгДр. О. Сипко, ПгД. і ПгДр. К. Копорова.

ведно із вшытыма рефератами мать выйти в оремі публікації зо споминаного семінара?! Вірю, же холем там буде опублікований по русиньскы.

„Формованя языка є єдна задача а практичне вживаня друга“

Повів у своїм выступліню Проф. Др. Роберт Маґочі з Торонтської універзити в Канаді і председа Світового конґресу Русинів, котрый на семінарі выступив не як лінґвіста, але як історік. Ку тому додав, же анґлицький язык є може найяснішым прикла-

дом языкового вживаня. Говорив і о тім, же ситуація в русиньскім языку іщі все не є ясна, бо жадне русиньске видавательство не выдало словник і іншы языковы публікації, котры бы ся прияли шырше. Проф. Маґочі высловив добры ідеї, але не порозуміла єм його словам, хто мать ці не мать право диктовати, який русиньскый язык вживати. (З його слов ся дало вырозуміти, же РОС хоче дітовати?) Позітівнов його пропозиційов было створити языкову комісію з універзитных і іншых людей (вірю, же думав на тых, котры систематічно роблять з русиньскым языком), але комісія бы мала быти при УРНШ ПУ. Ту мі приходять на мисель слова єдного з главных предаставителів УРНШ ПУ (п. Шутая) на минулорічнім семінарі РОС ку Хронології..., де ся высловив, же устав такы компетенції не мать. Жебы ся од того часу дашто змінило? Але думам собі, же язык бы не мав быти справов двох людей (А. Плішовой і В. Ябура, хоць в куларі ся пан Ябур высловив, же він є пензіста і робить лем того, што му повість Плішова). Але такы дебати бы не вели нігде. Треба ся дати до роботи а не сортировати ся, бо формованя языка є довжезна работа, ку котрій треба розум і память каждого Русина.

На тото думам не забыв і президент Русинів П. Р. Маґочі...

Історія і конкретны проблемы языка Русинів

Історічний погляд на формованя языка Русинів предявила у своїм выступі Мгр. Надія Кушко, родачка з України, тепер є на Торонтській універзиті в Канаді. Мгр. Гелена Медеші з Новосадської універзити (Сербія) перша зачала бісідувати о конкретных потребах русиньского языка – назвах улиць, модерных виразах з области електроніки і т. п. У тій темі продовжала і Мгр. Мірослава Хомяк, котра тлумочіла погляды Проф. Др. габ. Генріка Фонтаньского з польской Слезской універзити в Сосновці. Правда, обидві бісідували о конкретных языковых проблемах русиньского языка у своїх країнах. Подобны проблемы высловив і Валерій Падяк, к. н., з Высукмногго центра Карпатіткы в українськім Ужгороді, кедь говорив о атуалных проблемах ситуації на Підкарпатю. Який язык мають кодифіковати мадярськы Русини? О тім што-то повів Проф. Др. Михаїл Капраль, к. н. з Ніредьгазской вышшой школы в Мадярську. „Мати так вашы проблемы...“ – повів на адресу выступляющей Гелены Медеші.

Не можеме чекати зближованя од днешньої конференції...

Тыма словами нас вывів з блаженого сна Доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н. своїм максімалні культивованым і приємным нормативным русиньскым і милым словом, котрым ослотив каждого учасника. Гнедь на зачатку свого красного выступу дав каждому наяво, же акцентує погляд каждого чоловіка на тім меджінароднім форі і рад прийме його претензії ку нормам русиньского языка, што ся малокому на семінарі подарило. Пан доцент выужыв мудры цитаты (Фонтаньского) – бісідувати о єднотній формі языка є дуже скоро, насильне зєдночіня языка не може принести нич добре – то є задача цілого покоління а пан доцент додав своє пророцтво – і веце поколінь. В. Ябур видить найправдopodobніше зближованя єднотного языка у польскых, словенськых і українськых Русинів. Проф. Др. Штефан Пю зо Шкоть-

▲ Погляд на учасників семінара – впереді зліва – Доц. В. Хома, к. н., ПгДр. М. Хомова і Доц. Ю. Панько к. н.

ска у своїм рефераті підкреслив, аби ся в русиньскім языку не забывало на тіпичны выразы молодой модерной генерації. А. Зозуляк ся своїм (?) рефератом

алманах і Артос), котры не хоснують найновшы нормы так, як Народны новинкы. Звучали рефераты о перебратах словах в русиньскім языку з іншых языків

▲ На семінарі были і учітелі русиньского языка, челны представітелі РОС і Проф. П. Р. Магочі (на фото впереді).

пасовав до функції дотепрішнього судителя русиньского языка. Сам собі протиречів в окремых проблемах хоснованя норм, але на другім боці твердо судив других (Інфо Русин, Літературный

(Мігр. А. Блыхова) о акцентології в нашім языку (ПгДр. К. Копорова). Интересный і практичный був выступ Проф. ПгДр. Осифа Сипка, ПгД., котрый пришов з интереснов ідейов про словотворіня языка з

русиньского фолклору, бо культура бы мала быти тісно спосна з языком. На прикладі слова поляна увів приклад, як бы ся од того слова могли творити далшы – косити, грабати, співати, возити...

На дісузію не было барз часу, шкода...

На дісузію ся готовило веце людей, представляючі собі, же так мож живо побісідовати о дотепрішніх языковых проблемах. Але на таке уж не было часу. Выступив в діскузіі пан Доц. Др. Гергель Бенедек, к. н. з Будапешту, котрый бісідовав о своїх выскумных зажитках при записованю русиньскых слов од Русинів в мадярській Комлошці. Свій выслідок работы доказав своїм выступліньом, кедь говорив красні по комлошкы. О своих проблемах при выуці в хорватскім Міклошевці побісідовала учітелька русиньского языка Марія Хомова. Миколай Ляш припомянув нелег-

кы часы кодифікації русиньского языка на Словенську в 1995 р. як тогдышній председа РОС. Доц. Василь Хома, к. н., председа Сполку русиньскых писателів на Словенську реаговав на конкретны проблемы русиньского языка в дотепрішніх правилах, главні на їх хыбы, але тото ся не стрітло з позітівнов одозвов од А. Плішковоу, котра його выступ перервала з тым, же є далшы програм семінара, котрым была вечеря і спів А. Порачовой за гармоникового допроводу Й. Пірога. Тот був красний, але семінар здалека не сповнив свій ціль – аби ся Русины рушыли у своїм языку кус допереду. Бо дотепрішні правила наш язык так комплікують, же ся го мож тяжо научіти. А при тім наш язык є такий легкий, лем компетентны люде го роблять такым тяжкым. Мали бы ся глибоко задумати над тым, ці хотять наш язык воскресити або го зажива поховати.

AK

Співы мого роду 2007

По дітських концертах 7. річника цілословенського конкурзу Співы мого роду, котры были в днях 26. – 28. септембра 2007 в Меджілабірцях, Стаціні, Улічу і в Ублі а 30. септембра зачала 2. часть дорослых співаків на концертах у послідні два септембровы дні в Меджілабірцях і в Гуменнім, де выступили співаці з русиньского реґіону. Уж од суботного дня пановала в гуменьскім освітнім центрі добра налада, бо співаці приходили начас на скушкы з оркестром. Новым было, же на конурз пришли новы співаці. На почудованя молодеж пребрала штафету од старшых співаків, бо до Гуменного, як кебы ся зышов клуб молодежі. Концерт дорослых в Меджілабірцях слідовала порота (Др. А. Фецура, діретотр ЦВЧ Дуга в Гуменнім, Ш. Зима, учітель ЗУШ в С. Любовні і співачка русиньскых народных співанок Марія Чокинова. Концерт був прекрасный, безхыбный, люде то своїм аплавром потверджовали. Тяжке то мала порота выбрати ЛАВРЕАТА, Ш. Зима як член пороты ся по концерті высловив, же скоро каждый бы міг быти лавреатом. Подобні ся высловила і далша пороткыня Марія Чокинова, ко-

тра повіла: Я бы дала ЛАВРЕАТА вшыткым. Мушу потвердити ей слова, бо то був концерт на высокій уровни і атмосфера по концерті была прекрасна. Но головов цілой акції був Мірослав Кереканіч, котрый тримава вшытко при землі, подяковав за добрый выкон і додав же маме за собов половину, бо на другый день в Гуменнім чекав співаків далшы концерт. По дразі з Меджілаборець до Гуменного, де співаці весело співали русиньскы співанкы а дакотры придали і пару фіґлів на добру наладу. Вечір собі тоты старшы поспомінали на минулы і веселы часы, котры оживила весело М. Чокинова а остатні ей слухали і сміяли ся аж до попуканя. На другый день був сполочный фрыштык, атмосфера зо суботы тримала вшытых і в неділю. Было гнедь видно, хто вночі не спав. По обіді, на третій день, зачинав другый концерт, перед котрым была вернісаж выставки малярів з Хорватьска при котрій заспівали минулорічны лавреаты Співів мого роду Івана Сивулькова і Мартін Караш з Камюнкы. Потім уж каждый був зведавый на мальованы країнкы

і спознавав у них, де жыє. Море, скалы, хыжы характерны про Хорватьско, але і живот русиньской комуніты – дівча в кроу і под. Автор повів, же свої діла не продавать, лем выставує. Він тьж

молоды люде, также тогорічны концерты ся несли в дуці молодой крови, што є заруков того, же русиньска народна співанка буде жыти надале. Концерт завершыло выголошіня выслідків, каждый выступляючий достав ціну. Главну ціну і титул Лавреата 7. Співів

▲ Учасниця акції Великы при гробі Адолфа Добрянського в Чертіжнім.

обогатив концерты своїм співом. Завершалный концерт 7. Співів... був на высокій професіоналній уровни. Перед заповненов салов Вігорлатьского освітнього центра міцным аплавром публіка давала наяво, же програм ся ей любить. Ексцелентны выконы подала народна музика ФК Хемлон з Гуменного, в котрій грають лем

мого роду достала Ленка і Янко Маґуровы з Гуменного. На завершалнім посиджіню високо оцінив успішну акцію і председа РОС В. Противняк. Велика подяка зато патрив орґанізаторам на челі з М. Кереканічом за безпроблемовый ход акції.

М. Караш, фото Ю. Камер

OZNAM • OZNAM • OZNAM • OZNAM • OZNAM

Ministerstvo kultúry SR dňa 1. októbra 2007 vyhlásilo nový termín uzávierky na prerozdelenie finančných prostriedkov zo svojho grantového systému v Programe č. 6 Kultúra národnostných menšín 2008. Projekty, ktoré sa doručia do 26. novembra 2007 budú posúdené a spracované do konca februára 2008. Vyplnené žiadosti s prílohami v dvoch vyhotoveniach posielajte na adresu:

Ministerstvo kultúry SR, Odbor programovej podpory, Nám. SNP 33, 813 31 Bratislava 1 alebo ich odovzdajte v podateľni MK SR.

Obálku označte heslom: „KNM 2008 – podprogram (číselné označenie a názov podprogramu).

Pozor!

Každú žiadosť je nevyhnutné zaregistrovať elektronicky na: <http://registerkultury.gov.sk/granty2008/>.

Podrobnejšie informácie je možné získať na internetovej adrese MK SR: www.culture.gov.sk v časti Grantový systém 2008.“

Za spoluprácu ďakujeme.

S pozdravom

Mgr. Judita Trnovcová

Sekcia menšinových a regionálnych kultúr
Ministerstvo kultúry SR, Nám. SNP č. 33, 813 31 Bratislava 1
tel. +421 2 59 39 14 42, fax: +421 2 59 39 14 74
e-mail: judita.trnovcova@culture.gov.sk

Творчі літературно–драматичні ділні

Русинське слово в театральній подобі ці в декламації є визначний феномен, з котрим треба систематично робити, бо не кожному ся дарить натрафити на добрий вибір тексту, автора, жанер. Якраз на тото думала РОС при выпрацьованю проєкту під назвом Творчі літературно–драматичны ділні, котры будуть 10. новембра 2007 в Основній умелецькій школі А. Любимова в Меджілабірцях. Акція є адресована учителям, перспективним ведучім театральных і декламаторських кружків, котрым будуть радити професіональны герці Театру Александра Духновича. Рады достануть і тоты, котры мають інтерес о бабковий театр.

З почливости ку Емілови Кубекови

Село Снаков, Грекокатоліцька парохія в Снакові і Русинська оброда – Регіональний клуб в Бардіїові вас сердечні позывають на свято, котре буде 21. октобра 2007 у Снакові з нагоды 150. річниці з дня народжіння Еміла Кубека – русинського будителя, писателя і священника. Програма свята ся зачне о 10.00 годині торжественнов літургійов. По ній буде святочный акт одкрытя памятной таблы Емілови Кубекови на будові МК. О 14. 30 год. зачне в культурнім домі интересный програм – приговор старосты Снакова, літературне пасмо о жывоті і богатій творчости Е. Кубека в поданю Фолклорной групи зо Снакова і выступліня знамой співачкы Анны Сервіцкой.

Фестівал модерной русиньской співанкы

Молодым Русинам, музикантам, співакам, сладателям тексту і музыки уж другый рік РОС даватъ простор на конкурзі популярной русиньской музыки РУС ПОП музiк. Його другый річник ся одбуде 16. новембра 2007 (о 17.00 год.) у Свиднику. Цільом той акції є уможнити русиньскым модерным групам представити свій новий репертоар, котрый потім буде слідовати порота а окремы творителі будуть подля того оцінены.

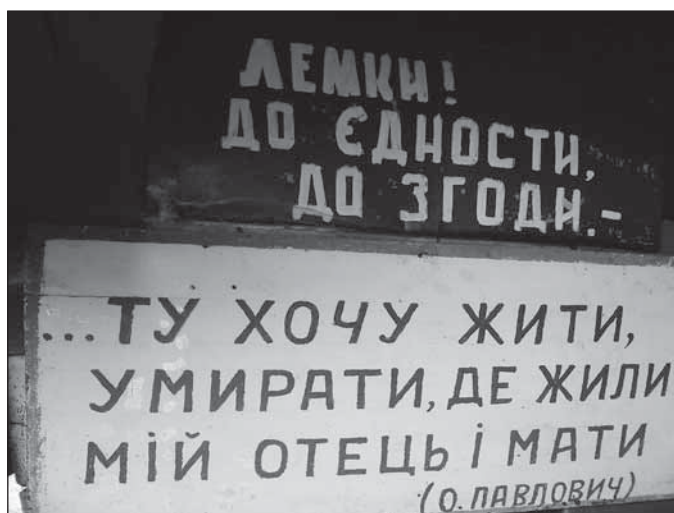

▲ Завершална сцена минулорічного фестивалу – на сцені при передаваню цін зліва В. Противняк, Я. Калиняк і Ш. Сухий.

Путованя Кошычанів слідами Лемків

29. 9. 2007 ся кошыцькы Русины знова выдали слідами польскых Русинів – Лемків. Велику заслугу на успіху акції мав главні Інж. Михал Кость, котрый нас интересным одборным выкладом провадив в часі нашого путованя за прекрасныма деревяныма памятками (Церьков св. Козмы і Даміяна в Кремпні з 1778 р., Церьков св. Михаіла в Святковій Велькій з 1757 р. і Церьков св. Михаіла архангела в Святковій Малій з 1762 р., але і красну муровану церьков, выбудовану в подобі грецького крижа в Полянках). На нашій дорозі по Лемковині сьме навщівили родину Ґочовых, котры ся по Акції Вісла (1947 р.) в 60–ых роках вернули назад до родного краю, де Федор Ґоч одкупив свій сконфішкований маєток, абы в ним заложив унікальний Музей – сканзен лемківской культуры в Зіндрановій. На єдній із стін обыстя є такий цитат А. Павловича: **Ту хочу жыти і вмерати, де жыли мій отець і мати.**

МБ

InfoРусин. Vydáva Rusinska obroda na Slovensku za finančnej podpory MK SR. Poverená funkciou šéfredaktorky: Anna Kuzniaková, redaktorka Silvia Lysinová. Grafická úprava: Róbert Vico. Adresa redakcie: Rusinska obroda, InfoRusín, Levočská 9, 080 01, Prešov. Tel.: 051/772 28 89, 051/748 27 75, 051/748 27 76, e-mail: rusinska.obroda@kryha.sk, toto číslo nájdete і на www.rusyn.sk. Predplatné na rok: 150,- Sk, do európskych štátov: 300,- Sk, do mimoeurópskych štátov 30 \$, číslo účtu: 2660718084/1100. Vyroba: ADIN, s. r. o., Prešov. Registračné číslo: MK SR 3158/2004. Neobjednané rukopisy а fotografie nevracіame. Publikujeme і názory, s ktorými nie vždy súhlasіme. Inzeráty, reklamy, sponzoring preberáme v redakcii Info Rusín, Prešov (budova Daňového úradu). Toto číslo vyšlo в náklade 2000 kusov.

Rusinska obroda-Info Rusín
Levočská 9
080 01 Prešov 1
„PbZ“
4/2007/RPC PO

Platené в hotovosti
080 03 Prešov 3